

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

14. november 2018*

»Præjudiciel forelæggelse – direktiv 2009/72/EF – artikel 3, stk. 2, 6 og 15, og artikel 36, litra f) – det indre marked for elektricitet – præjudicielle spørgsmåls hypotetiske karakter – afvisning af anmodningen om præjudiciel afgørelse«

I sag C-238/17,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Vilniaus miesto apylinkės teismas (distriktsdomstolen i Vilnius, Litauen) ved afgørelse af 11. april 2017, indgået til Domstolen den 9. maj 2017, i sagen

UAB »Renerga«

mod

AB »Energijos skirstymo operatorius«,

AB »Lietuvos energijos gamyba«,

procesdeltagere:

UAB »BALTPOOL«,

Lietuvos Respublikos Vyriausybė,

Achema AB,

Achemos Grupė UAB,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling),

sammensat af formanden for Fjerde Afdeling, M. Vilaras, som fungerende formand for Tredje Afdeling, og dommerne J. Malenovský (refererende dommer), L. Bay Larsen, M. Safjan og D. Šváby,

generaladvokat: M. Szpunar,

justitssekretær: fuldmægtig M. Aleksejev,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 3. maj 2018,

* Processprog: litauisk.

efter at der er afgivet indlæg af:

- UAB »Renerga« først ved advokatas V. Radvila, K. Pabijanskas og G. Balčiūnas, dikigoros C. Malamataris, Rechtsanwalt A. Wilhelm, avvocato E. Righini samt ved avocat C. Cluzel, dernæst ved advokatas V. Radvila og K. Pabijanskas, avvocato E. Righini samt ved avocat C. Cluzel,
- AB »Energijos skirstymo operatorius« og AB »Lietuvos energijos gamyba« ved advokatas A. Žindul,
- UAB »BALTPOOL« ved A. Smaliukas samt ved E. Junčienė, som befuldmægtigede,
- Achemos Grupė UAB ved advokatas G. Balčiūnas,
- den litauiske regering ved D. Kriaučiūnas og R. Dzikovič, som befuldmægtigede,
- Europa-Kommissionen ved O. Beynet, Y.G. Marinova, A. Steiblytė og J. Jokubauskaitė, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 12. juli 2018,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 3, stk. 2, 6 og 15, og artikel 36, litra f), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/72/EF af 13. juli 2009 om fælles regler for det indre marked for elektricitet og om ophævelse af direktiv 2003/54/EF (EUT 2009, L 211, s. 55).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem, på den ene side, UAB »Renerga« og, på den anden side, AB »Energijos skirstymo operatorius« og AB »Lietuvos energijos gamyba« vedrørende indbetaling af morarenter for forsinket betaling af kompensation for offentlig service til Renerga.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 I 46. og 50. betragtning til direktiv 2009/72 anføres:
 - »(46) Overholdelse af kravene til offentlig service er et grundlæggende krav i dette direktiv, og det er vigtigt, at der i direktivet opstilles fælles minimumsstandarder, som alle medlemsstater skal overholde, og hvormed der tages hensyn til målsætningerne om forbrugerbeskyttelse, forsyningssikkerhed, miljøbeskyttelse og ensartede konkurrenceniveauer i alle medlemsstater. Det er vigtigt, at kravene til offentlig service kan fortolkes nationalt på baggrund af nationale forhold, idet det forudsættes, at fællesskabslovgivningen overholdes.

[...]

(50) Kravene til offentlig service, herunder med hensyn til forsyningspligten og de fælles mindstenormer, der følger af dem, må styrkes yderligere for at sikre, at alle forbrugere, navnlig de sårbare, får gavn af konkurrencen og opnår rimeligere priser. Kravene til offentlig service bør fastsættes på nationalt plan under hensyntagen til de nationale forhold; medlemsstaterne bør dog respektere fællesskabsretten. [...]«

4 I direktivets artikel 3, stk. 2, 6 og 15, bestemmes:

»2. Medlemsstaterne kan under fuld iagttagelse af de relevante bestemmelser i [EF-]traktaten, særlig artikel 86, ud fra almindelig økonomisk interesse pålægge virksomheder i elektricitetssektoren offentlige serviceforpligtelser, som kan omfatte leveringernes sikkerhed, herunder forsyningssikkerhed, regelmæssighed, kvalitet og pris samt miljøbeskyttelse, herunder energieffektivitet, energi fra vedvarende energikilder og klimabeskyttelse. Disse forpligtelser skal være klart definerede, og de skal være gennemsigtige, ikke-diskriminerende og kontrollerbare, og de skal sikre elektricitetsvirksomheder i Fællesskabet lige adgang til de nationale forbrugere. I relation til forsyningssikkerhed, energieffektivitet gennem efterspørgselsstyring og opfyldelse af miljømålsætningerne og målene for produktion af energi fra vedvarende energikilder, som omhandlet i dette stykke, kan medlemsstaterne indføre langtidsplanlægning, idet de tager hensyn til, at tredjeparter eventuelt ønsker at få adgang til systemet.

[...]

6. Såfremt der ydes økonomisk kompensation, andre former for kompensation og enerettigheder fra en medlemsstat til opfyldelse af forpligtelserne i stk. 2 og 3, skal dette ske på en ikke-diskriminerende og gennemsigtig måde.

[...]

15. Medlemsstaterne underretter efter gennemførelsen af dette direktiv Kommissionen om alle de foranstaltninger, der er truffet med henblik på at opfylde forsyningspligten og offentlige serviceforpligtelser, herunder forbrugerbeskyttelse og miljøbeskyttelse, og deres mulige virkninger på den nationale og internationale konkurrence, uanset om sådanne foranstaltninger kræver en undtagelse fra dette direktiv. De underretter derefter hvert andet år Kommissionen om enhver ændring, der foretages i sådanne foranstaltninger, uanset om sådanne foranstaltninger kræver en undtagelse fra dette direktiv.«

5 Direktivets artikel 36, litra f), bestemmer følgende:

»Under udførelsen af de reguleringsopgaver, der er anført i dette direktiv, træffer den regulerende myndighed alle rimelige foranstaltninger for at nå følgende mål inden for rammerne af dens opgaver og beføjelser, jf. artikel 37, i tæt samråd med andre relevante nationale myndigheder, herunder konkurrencemyndigheder, når det er hensigtsmæssigt, og uden at det berører disses kompetencer:

[...]

f) sikring af, at systemoperatører og systembrugere får passende incitamenter, på både kort og lang sigt, til at øge effektiviteten af systemets præstationer og fremme integrationen af markedet«.

Litauisk ret

6 Direktiv 2009/72 blev gennemført i den litauiske retsorden ved Energetikos įstatymas (energiloven), Elektros energetikos įstatymas (elektricitetsloven) og Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymas (lov om energi fra vedvarende kilder).

- 7 På grundlag af elektricitetsloven vedtog den litauiske regering den 18. juli 2012 Vyriausybės nutarimas nr. 916 Dėl Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo (regeringsbeslutning nr. 916 om godkendelse af proceduren for ydelse af offentlig service i elektricitetssektoren). I medfør af punkt 3 i denne beslutning forvaltes »kompensation for offentlig service« i overensstemmelse med Vyriausybės nutarimas nr. 1157 Dėl Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje lėšų administravimo tvarkos aprašo patvirtinimo (regeringsbeslutning nr. 1157 om godkendelse af proceduren for forvaltning af midler til offentlig service i elektricitetssektoren), som blev vedtaget den 19. september 2012.
- 8 I henhold til punkt 18.1 i regeringsbeslutning nr. 916 kan kompensation, som er udbetalt i overensstemmelse med betingelserne fastsat i beslutning nr. 1157, midlertidigt suspenderes, hvis udbyderen af offentlig service eller tilknyttede personer undlader helt eller delvist at betale kompensationen for offentlig service for den faktisk forbrugte elektricitet, i overensstemmelse med punkt 16 i sidstnævnte beslutning.
- 9 Regeringsbeslutning nr. 1157 definerer for sin del »tilknyttede personer« (punkt 3.5). I punkt 26.1 fastsættes det, at distributionssystemoperatøren, den indkøbende virksomhed og forvalteren skal suspendere udbetalingen, hvis udbydere eller tilknyttede personer ikke betaler midler til offentlig service for faktisk forbrugt elektricitet. Den samme bestemmelse definerer betingelserne for, at betalingen kan genoptages. Punkt 26.2 i regeringsbeslutning nr. 1157 fastsætter, at hvis udbyderen af offentlig service udtræder af gruppen af tilknyttede personer, hvoraf mindst en person ikke helt eller delvist har betalt midler til offentlig service for forbrugt elektricitet, skal de udestående midler til offentlig service for ydelse af offentlig service først betales til udbyderen, når de tidligere tilknyttede personer har betalt alle de midler til offentlig service, som svarer til den forbrugte elektricitet indtil denne persons udtrædelse af gruppen af tilknyttede personer.

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 10 Renerga driver fem kraftværker, som producerer elektricitet fra vedvarende energikilder. Renerga leder den producerede elektricitet ind i forsyningsnettet. Sammen med Achema AB og andre selskaber udgør Renerga en del af UAB Achemos Grupė.
- 11 I henhold til kontrakter af 7. januar og 19. juni 2013 indgået mellem Renerga og de sagsøgte i hovedsagen forpligter Renerga sig til at sælge til de sagsøgte i hovedsagen, som til gengæld forpligter sig til at købe og betale for al den elektricitet, som Renerga producerer og leverer til forsyningsnettet. I henhold til disse kontrakter er prisen, som de sagsøgte i hovedsagen skal betale til Renerga for denne elektricitet, sammensat af markedsprisen for elektricitet og kompensation for offentlig service, som svarer til forskellen mellem, på den ene side, den faste takst for elektricitet produceret af Renerga i henhold til de i lovgivningen fastsatte betingelser og, på den anden side, markedsprisen.
- 12 Den 25. februar 2016 meddelte forvalteren af kompensation for offentlig service, UAB »BALTPOOL«, de sagsøgte i hovedsagen, at betalingen af kompensation til Renerga for offentlig service i medfør af regeringsbeslutning nr. 916 og nr. 1157 skulle suspenderes fuldt ud, indtil Achema eller andre tilknyttede personer fuldt ud havde betalt kompensation for offentlig service for den elektricitet, de faktisk havde forbrugt. BALTPOOL mente, dels at Achema ikke på behørig vis havde opfyldt sin forpligtelse til at betale kompensation for offentlig service for den faktisk forbrugte elektricitet, dels at Achema og Renerga, idet Achemas kapital og den kontrollerende aktiepost i Renerga var ejet af Achemagruppen, skulle anses for tilknyttede personer.

- 13 Den 26. februar 2016 meddelte Energijos skirstymo operatorius Renerga, at betalingen af kompensation for offentlig service til Renerga var suspenderet. Den 8. marts 2016 sendte Lietuvos energijos gamyba en lignende meddelelse til Renerga, i hvilken den meddelte, at betalingen af kompensation for offentlig service var suspenderet i et ubestemt tidsrum, og at betalingen til Renerga for den solgte elektricitet alene ville ske til markedsprisen.
- 14 Ved skrivelse af 10. marts 2016, adresseret til Renerga, præciserede BALTPPOOL, at Achema den 31. januar 2016 var blevet tilsendt en faktura på 629 794,15 EUR inklusive moms med betalingsfrist den 24. februar 2016. Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at eftersom Achema ikke havde betalt denne faktura den 25. februar 2016, måtte betalingen af kompensation for offentlig service til Achema og til enhver anden person, der var knyttet til denne virksomhed, suspenderes.
- 15 Som følge af de sagsøgte i hovedsagens undladelse af at opfylde deres forpligtelse til at betale Renerga den fulde pris for elektriciteten, som de havde købt – især den kompensation for offentlig service, som udgjorde en del af prisen for den købte elektricitet – har de sagsøgte opbygget en gæld på 1 248 199,81 EUR til Renerga.
- 16 Denne gæld blev indfriet den 21. april 2016, som var den dato, hvor BALTPPOOL vedtog afgørelserne om betaling af suspenderet kompensation for offentlig service, der var rettet til de sagsøgte i hovedsagen.
- 17 Den 12. december 2016 anlagde Renerga sag ved Vilniaus miesto apylinkės teismas (distriktsdomstolen i Vilnius, Litauen) med påstand om, at Lietuvos energijos gamyba og Energijos skirstymo operatorius pålægges at betale henholdsvis 9 172,84 EUR og 572,82 EUR i erstatning med tillæg af morarenter for forsinket betaling af kompensation for offentlig service i henhold til kontrakterne for køb og salg, der blev indgået henholdsvis den 7. januar og den 19. juni 2013. Renerga har endvidere nedlagt påstand om, at de sagsøgte i hovedsagen pålægges at betale en årlig rente på 8,05% af disse beløb.
- 18 Idet Vilniaus miesto apylinkės teismas (distriktsdomstolen i Vilnius, Litauen) er af den opfattelse, at tvisten kræver afklaring med hensyn til direktiv 2009/72, har denne ret besluttet at udsætte sagen og forelægge følgende spørgsmål til Domstolens præjudicielle afgørelse:

»1) Skal formålet om »sikring af, at systemoperatører og systembrugere får passende incitamenter, på både kort og lang sigt, til at øge effektiviteten af systemets præstationer og fremme integrationen af markedet«, der er opstillet i artikel 36, litra f), i direktiv 2009/72, for den regulerende myndighed, som udfører de i direktiv 2009/72 anførte reguleringsopgaver, forstås og fortolkes som et forbud mod at undlade at yde incitamenter (en undladelse af at betale kompensation for ydelse af offentlig service) eller en begrænsning heraf?

2) Henset til, at artikel 3, stk. 2, i direktiv 2009/72 bestemmer, at offentlige serviceforpligtelser skal være klart definerede, gennemsigtige, ikke-diskriminerende og kontrollerbare, og at artikel 3, stk. 6, i direktiv 2009/72 bestemmer, at økonomisk kompensation til udbydere af offentlig service skal ske på en ikke-diskriminerende og gennemsigtig måde, skal følgende afklares:

Skal bestemmelserne i artikel 3, stk. 2 og 6, i direktiv 2009/72 fortolkes som et forbud mod at begrænse incitamenterne til udbydere af offentlig service, hvis de behørigt opfylder de af dem påtagede forpligtelser, der er forbundet med ydelse af offentlig service?

Skal en forpligtelse i national ret, hvorefter betalingen af økonomisk kompensation, som udbydere af offentlig service modtager, skal suspenderes, uden at det afgørende er de aktiviteter inden for offentlig service, som udbyderen af en sådan service udøver, og de forpligtelser, som vedkommende har påtaget sig, men hvor årsagen til begrænsningen (suspensionen) af betalingen af kompensationen for offentlig service knyttes til udførelsen af handlinger og forpligtelser ved en person – der er tilknyttet udbyderen af offentlig service (en kontrollerende indflydelse, der

indehaves af den samme virksomhed som den, der har en kontrollerende indflydelse i udbyderen af offentlig service), og gøres betinget heraf – ved redegørelsen for midler til brug af offentlig service beregnet for denne virksomhed anses for diskriminerende, uklar og begrænsende for den fair konkurrence som omhandlet i bestemmelserne i artikel 3, stk. 2 og 6, i direktiv 2009/72?

Skal en forpligtelse i national ret, hvorefter betalingen af økonomisk kompensation, som udbydere af offentlig service modtager, skal suspenderes, mens sådanne udbydere fortsat er forpligtede til at opfylde deres offentlige serviceforpligtelser og forbundne kontraktlige forpligtelser over for virksomheder, der køber elektricitet, anses for diskriminerende, uklar og begrænsende for den fair konkurrence som omhandlet i bestemmelserne i artikel 3, stk. 2 og 6, i direktiv 2009/72?

- 3) I henhold til artikel 3, stk. 15, i direktiv 2009/72, som pålægger medlemsstaterne hvert andet år at underrette Kommissionen om enhver ændring, der foretages i alle de foranstaltninger, der er truffet med henblik på at opfylde forsyningspligten og offentlige serviceforpligtelser, er en medlemsstat, som har indført national lovgivning om retlige foranstaltninger, der opstiller årsager, regler og mekanismer til begrænsning af den kompensation, der skal betales til udbydere af offentlig service, da forpligtet til at underrette Europa-Kommissionen om en sådan ny lovgivning?
- 4) Er det forhold, at en medlemsstat i national ret opstiller årsager, regler og mekanismer til begrænsning af den kompensation, der skal betales til udbydere af offentlig service, i strid med formålene med gennemførelse af direktiv 2009/72 og med generelle EU-retlige principper (retssikkerhed, berettigede forventninger, proportionalitet, gennemsigtighed og ikke-diskrimination)?«

Formaliteten vedrørende anmodningen om præjudiciel afgørelse

- 19 Kommissionen har bestridt, at anmodningen om præjudiciel afgørelse kan antages til realitetsbehandling, idet den fortolkning af EU-retten, der anmodes om, ikke er relevant med henblik på afgørelsen af tvisten i hovedsagen. Renerga er således ikke underlagt offentlige serviceforpligtelser som omhandlet i artikel 3, stk. 2, i direktiv 2009/72, eftersom elektricitetsproducenter, der bruger vedvarende energikilder, herunder Renerga, hverken i henhold til bestemmelserne i regeringsbeslutning nr. 916 og nr. 1157 eller de kontrakter, som er indgået med de sagsøgte i hovedsagen, er pålagt sådanne serviceforpligtelser.
- 20 I denne henseende bemærkes, at det følger af Domstolens faste praksis, at det inden for rammerne af samarbejdet mellem Domstolen og medlemsstaternes retter i henhold til artikel 267 TEUF udelukkende tilkommer de nationale retter, for hvilke tvisten er indbragt, og som har ansvaret for den retsafgørelse, der skal træffes, på grundlag af de konkrete omstændigheder i hver sag at vurdere såvel, om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at de kan afsige dom, som relevansen af de spørgsmål, de forelægger Domstolen. Når de stillede spørgsmål vedrører fortolkningen af EU-retten eller gyldigheden af en EU-retlig regel, er Domstolen derfor principielt forpligtet til at træffe afgørelse (dom af 12.11.2015, *Hewlett-Packard Belgium*, C-572/13, EU:C:2015:750, præmis 24 og den deri nævnte retspraksis).
- 21 Det fremgår imidlertid af fast retspraksis, at afvisning af en anmodning om præjudiciel afgørelse fra en national ret kan begrundes, såfremt det er åbenlyst, at EU-retten ikke finder anvendelse i den foreliggende sag, hverken direkte eller indirekte (jf. i denne retning dom af 7.7.2011, *Agafiței m.fl.*, C-310/10, EU:C:2011:467, præmis 28).
- 22 I det foreliggende tilfælde ønsker den forelæggende ret med samtlige de rejste præjudicielle spørgsmål nærmere bestemt oplyst, om direktiv 2009/72, herunder navnlig artikel 3, stk. 2, 6 og 15, og artikel 36, litra f), heri, samt de generelle EU-retlige principper forhindrer anvendelsen af nationale bestemmelser, hvorefter betalingen til elektricitetsproducenter af kompensation for offentlig service, som har til

formål at fremme produktionen af elektricitet fra vedvarende energikilder, kan suspenderes, indtil det tidspunkt, hvor personer, der er tilknyttet producenterne, har betalt midler til offentlig service for elektricitet, som de faktisk har forbrugt.

- 23 For så vidt angår artikel 3, stk. 2, i direktiv 2009/72 bestemmes det heri, at medlemsstaterne under fuld iagttagelse af de relevante bestemmelser i EF-traktaten, særlig artikel 86, ud fra almindelig økonomisk interesse kan pålægge virksomheder i elektricitetssektoren offentlige serviceforpligtelser, som kan omfatte leveringernes sikkerhed, herunder forsyningsikkerhed, regelmæssighed, kvalitet og pris samt miljøbeskyttelse, herunder energieffektivitet, energi fra vedvarende energikilder og klimabeskyttelse.
- 24 Det fremgår imidlertid ikke tydeligt af forelæggelsesafgørelsen, om Renerga under de i hovedsagen omhandlede omstændigheder var underlagt offentlige serviceforpligtelser, som den pågældende medlemsstat havde pålagt i henhold til dette direktiv.
- 25 I denne henseende sendte Domstolen i medfør af procesreglementets artikel 101 en anmodning om uddybende oplysninger til den forelæggende ret, som besvarede anmodningen ved skrivelse af 26. marts 2018.
- 26 I sit svar har den forelæggende ret uddybet, at den litauiske lovgivning ikke foreskriver nogen ufravigelig forpligtelse for Renerga til at producere og levere elektricitet fra vedvarende energikilder. Ifølge den forelæggende ret var Renerga ikke opført på den liste over leverandører af offentlig service, som den litauiske regering havde vedtaget, men havde frivilligt påtaget sig at producere elektricitet og sælge denne til de sagsøgte i hovedsagen. Den forelæggende ret har ligeledes anført, at retsforholdet mellem Renerga og de sagsøgte i hovedsagen var defineret i de kontrakter, som disse indgik den 7. januar og den 19. juni 2013, og reguleret i henhold til civilretten, og at kontrakterne kunne ophæves, således at det ikke kunne konkluderes, at Renerga var forpligtet til at yde offentlig service.
- 27 Den forelæggende rets svar må således forstås således, at den pågældende medlemsstat ikke har pålagt Renerga nogen offentlig serviceforpligtelse som omhandlet i artikel 3, stk. 2, i direktiv 2009/72.
- 28 Det følger heraf, at de EU-retlige bestemmelser, der ønskes fortolket, hverken direkte eller indirekte finder anvendelse på omstændighederne i hovedsagen, og at samtlige de spørgsmål, som er forelagt i forbindelse med denne sag, derfor er hypotetiske.
- 29 Det følger af samtlige ovenstående overvejelser, at anmodningen om præjudiciel afgørelse ikke kan antages til realitetsbehandling.

Sagsomkostninger

- 30 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser udtaler og bestemmer Domstolen (Tredje Afdeling)

Den anmodning om præjudiciel afgørelse, som Vilniaus miesto apylinkės teismas (distriktsdomstolen i Vilnius, Litauen) har indgivet ved afgørelse af 11. april 2017, kan ikke antages til realitetsbehandling.

Underskrifter